

MİTOLOJİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Mit, Mitoloji, Ritüel

Kelime olarak Mit

Yunanca “myth”, “epos”, “logos”
Osmanlı Türkçesi “esâtir”, “ustûre”
Türkiye Türkçesi: “söylence”

MİT

- Yaşadıkları bağlamlarda “kutsal” ve “gerçek” olarak kabul edilirler.
- “İlkel” insanın dünyayı ve kendisini anlamlandırmak amacıyla sorduğu “neden” ve “nasıl” lara o dönemin şartları içerisinde verdiği cevaplardır.

MİT

- Yaşadıkları bağlamda “kutsal” ve “gerçek” olarak kabul edilirler.
- İlkel insanın dünyayı ve kendisini anlamlandırmak amacıyla sorduğu “neden” ve “nasıl” lara o dönemin şartları içerisinde verdiği cevaplardır.

MİT

“Mit, değerler paradigmasında dünyayı algılama, şekillendirme, sembolleştirme, kısaca ifade etmek gerekirse hayatın ve olayların genelleştirilmiş modelidir. Anlam paradigmasına göre mit, bir düşünce tarzı, bir şuur ve bilinç çeşididir. O halde mit, dünya hakkındaki gerçekliğin ta kendisidir ve diyalektik mantığın sonucudur” (Bayat, 2007: 3).

MİT

Mit, yalnız eski insanı veya ilkelleri çevreleyen bir bilim dalı değildir. Aynı zamanda modern dünyada yaşayan insanı, çevresini, toplumu ve insanın Tanrı'ya ve koruyucu ruhlara bakışının toplamı olan ilk bilim dalıdır.

Bir başka deyişle, mitleri ilkeliğin bir sonucu olarak düşünmek yanlıştır. Mitler, ilkeliğin bir sonucu veya nedeni olarak algılanmamalıdır. Bugün modern toplumlarda da mitler yaşamaktadır.

MİT

Mitlerle ilgili olarak 19. YY' da ciddi çalışmalar yapılmıştır. Özellikle dilciler, etnologlar, sosyologlar, halkbilimciler, antropologlar, tarihçiler ve din bilimciler mitler konusunda derin araştırmalar yapmışlardır.

MİT

Bütün büyük medeniyetlerin gelişmiş mit örnekleri ve mitolojileri vardır. Greklerin mitlerinin büyük bir kısmı Hesiod ve Homer tarafından toplanarak tasnif edilmiştir. Yakındoğu ve Hindistan'daki mitolojik gelenekleri din adamları tespit etmiştir.

Mitlerin Özellikleri

M. Eliade arkaik olarak kabul ettiği bazı toplumlar arasında mitler hakkında araştırmalar yapmış ve elde ettiği bilgilerden hareketle mitlerin genel özelliklerini şu şekilde sıralamıştır (Eliade, 1993:13):

Mitlerin Özellikleri

- a) Mit, doğaüstü varlıkların eylemlerinin öyküsünden oluşur.
- b) Bu öykü kesinlikle gerçek (çünkü gerçeklerle ilgilidir) ve kutsal (çünkü doğaüstü varlıklar tarafından yaratılmıştır) olarak kabul edilir.
- c) Mit, her zaman için bir “yaratılış” la ilgilidir, bir şeyin yaşama nasıl geçtiğini ya da bir davranışın, bir kurumun, bir çalışma biçiminin nasıl yaratılmış olduğunu anlatır. İşte bu nedenle de mitler, insana özgü her anlamlı eylemin örnek tiplerini oluştururlar.

Mitlerin Özellikleri

- ç) İnsan, miti bilmekle nesnelere “köken”ini bilir, bu nedenle de nesnelere egemen olmayı ve onları istediği gibi yönlendirip kullanmayı başarabilir. Burada “dıştan” , “soyut” bir bilgi değil de, (mitin ya tören havası içinde anlatılması ya da kanıtını oluşturduğu ritüelin gerçekleştirilmesiyle) rit biçiminde “yaşanan” bir bilgi söz konusudur.
- d) Şu ya da bu biçimde, insan, yeniden anımsatılan ve yeniden gerçekleşme aşamasına getirilen olayların kutsal, coşku verici gücünün etkisine girmek anlamında “yaşar” (Eliade, 1993:23).

Mitlerin Genel Özellikleri

- Mitler inanç sistemini içindedirler. Bir başka ifade ile inançtırlar.
- Mitler arkaik dönemlerde inanç sistemlerinin oluşmasında oldukça önemli rol oynamışlardır.
- “Kutsallık” ve “inanılabilirlik” en önemli özellikleridir.

Mit

William R. Bascom'a göre "mitler dogmanın temelidir. Genellikle kutsal ve çoklukla ayin ve törenlerle ilişkilidirler. Ana karakterleri insanoğlu değildir, ama mit içindeki karakterler insan tavır ve davranışlarını sergilerler. Mitler dünyanın, insanın, diğer varlıkların, coğrafi koşulların, vb. oluşumunu, kaynağını, niteliklerini açıklar. Dini törenleri, törensel araçların ayrıntılarını ya da tabuların neden incelenmesi gerektiğini, ama bunun kökeni açıklayıcı (etiolojik) öğelerin neden mitlerle sınırlı kalmadığının açıklamasını yapmaya yönelebilirler" (Eker, vd. 2003:474).

Mit

- E. Durkeim mitleri dinin sistemin bir parçası olarak kabul eder. Nasıl hareketler ritüellerin araçları ise, kelimeler de mitlerin araçlarıdır.
- Her ikisinin de birlik ve beraberlik ruhunu yüceltmek ve sağlamak gibi işlevleri vardır (Oğuz-Gürçayır, 2005:280).
- Mit, yaşatıldığı toplum içinde ritüel olarak uygulama şeklinde ayinlerde ya da anlatılarak canlandırılır. “Ayini anlatımda vaaz, ilahi, dua, dini dans, vb. iletişim şekilleri kullanılabilir” (Oğuz-Gürçayır, 2005:256).

Mitoloji Kavramı ve Özellikleri

Mitoloji kelime anlamı olarak “*mit bilimi*” demektir. Genel itibariyle mitleri inceleyen bir disiplindir.

MİTOLOJİ

Mitoloji, ilkel veya arkaik bilimsel düşüncelerin ilk denemeleri, sözlü kültür dahilinde bile olsa kuşaktan kuşağa aktarmaya çalıştığından ilk bilimdir, kozmik bilgilerin sembolleşmiş kaynağıdır. Toplumda kutsal olarak nitelendirilen güçlerle ilişkiyi sağlayacak bir düzen oluşturduğu için aynı zamanda mitoloji ilk ideolojidir (Bayat, 2007:4).

MİTOLOJİ

Mitoloji, gerçekleri aklın alamayacağı bir biçimde yansıtan dil ve düşüncenin bütün imkanlarını bir araya getirmekle varlığın oluşumunun, ilkel toplumların bu var oluş sürecinde yerinin ve kaosu kozmosa dönüştüren mutlak gücün öyküsüdür (Bayat, 2007:5).

MİTOLOJİ

Mitoloji, eski insanın eğitim sistemidir. Dünya ve çevredeki olaylar insanı eğiten, onu yaşama hazırlayan birer felsefî kanıt rolündedir. Bu anlamda mitoloji gerçekliğin yansıması gibi, anlam bildiren mitolojik bilgiye dönüşmüştür. Aslında mitoloji olayları değil, olayların ortaya çıkma sebeplerini açıklar, gerçek dünyanın resmini çizmez bu âlemin sembollerle kavranılmasını sağlar (Bayat, 2007:5).

Ritüel Kavramı ve Mit ile İlişkisi

Sözlük anlamı olarak ritüel *âyin* anlamına gelmektedir. Kelime aynı zamanda *âdet haline gelmiş* anlamı taşımaktadır.

Mit ve Rit İlişkisi

Mitlerde geçen sosyal etkinliklerin çoğu ritüellere dayanır. Bir başka ifade ile, ilkel kabileler sosyal etkinliklerinin çoğunu ritüellerle anlatırlar.

Ritüeller mitlerin kalıplaşmış davranışlarla anlatım şeklidir.

Mit ve Ritüel

- Lord Raglan Mit-Ritüel Halkbilimi Kuramının kurucusudur. “*Mit ve Ritüel*” (1955) adlı çalışmasında mitlerin ritlerle olan ilişkisini ortaya koyar.
- Raglan, aynı ritüelin iki tanımlanışını yaptıktan sonra, “bir kural olarak mitler tarihsel olarak gerçek değildir” diye belirtir.
- Raglan “*mitler benzer ritlerle olan ilişkilerinden kaynaklandıkları için birbirlerine benzerler. Ritüel, çoğu zaman ve çoğu yerde dünyanın en önemli şeyiydi. Müzik, dans, resim ve heykeltıraşlar gibi güzel sanatlar ritüellerden kaynaklanıyordu. Bütün bunları göz önünde bulundurduğumuzda ritüellerin din dış olmalarının çok öncesinde dinsel ve kutsal olduklarına inanmamamız için bir neden yoktur. Aynı süreç ve nedenlerin tamamı hikâye anlatımı için de geçerlidir*” (Raglan, 1955: 454-61).

Mit ve Ritüel

- Raglan, mitlerin tarihsel bir olayı yansıtmadığını, ritüellerin de insani ihtiyaçlarla tekrarlanma gerekliliğinden, dolayısıyla mitlerin bu şekilde ortaya çıktığını savunmuştur.